

'จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม'

พื้นที่หมู่บ้านอีสานโบราณ

มรดกวัฒนธรรมอีสาน

ทามกลางท้องทุ่งสีเขียวข่ม ต้นข้าวที่กำลังออกรวงปลิวไสวคู่ไปกับสายลมในบริเวณพื้นที่เชิงเขาพญาปราบ อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา เป็นที่ตั้งของ "จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม"

นอกเหนือจากความงดงามแห่งธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร ที่นี่ยังรวบรวม "หมู่บ้านอีสาน" และ "สถาปัตยกรรมไทยอีสานโบราณ" ที่สะท้อนเรื่องราวแห่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวอีสานดั้งเดิม

ชุตินา คำสุวรรณ ผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ จิม ทอมป์สัน และ **พลไชย เปรมใจ** สถาปนิกหมู่บ้านอีสานฯ ร่วมกับกรมการสถาปนิกอีสาน จัดกิจกรรมเสวนา "สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน อีสานพื้นถิ่น" เชิญวิทยากรเชี่ยวชาญวัฒนธรรมอีสาน ร่วมกันแลกเปลี่ยนมุมมองภูมิปัญญาพื้นถิ่นอีสานผ่านงานสถาปัตยกรรมรูปแบบต่างๆ

รศ.กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์ คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน อธิบายถึงลักษณะของ "เรือนโคราช" ว่าเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ยกพื้นสูง ใต้ถุนโล่ง หลังคาจั่วทรงสูง เสาและคานจะเป็นเสากลม

การก่อสร้างเน้นความเรียบง่าย องค์กรประกอบของเรือนจะเป็นชิ้นส่วนแบบถอดประกอบได้ ผ่านการเจาะ บาก ผ่า ควั่น ตัดแต่งให้สวยงาม แล้วยกขึ้นประกอบเป็นตัวเรือนโดยใช้ลิ้ม สลัก เด็ดย

องค์กรประกอบของเรือนส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกันเว้นแต่ฝาและหน้าต่างที่จะมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปตามความประณีตของฝีมือช่าง

หมู่บ้านอีสาน

(จากซ้าย) ผศ.สมชาย นิลอาธิ รศ.กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์ อาจารย์พลไชย เปรมใจ ผศ.ทรงยศ วีระทวีมาศ และ ดร.ตึก แสนบุญ

มติชน

Matchon
Circulation: 830,000
Ad Rate: 1,400

Section: เศรษฐกิจ/ประชาชน

วันที่: อังคาร 8 พฤศจิกายน 2554

ปีที่: 34

ฉบับที่: 12295

หน้า: 17(ซ้าย)

Col.Inch: 155.27 Ad Value: 217,378

PRValue (x3): 652,134

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: 'จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม' พื้นที่หมู่บ้านอีสานโบราณมรดกวัฒนธรรมอีสาน

สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของเขื่อนโคราช คือ “ฝาบรือกรูเซงดำ” ซึ่งแสดงถึงความชาญฉลาดในการนำ “ต้นบรือ” ที่อยู่ในบึงน้ำที่สะอาด มาประกอบเป็นฝาบรือที่มีความทนทานนานนับร้อยปี

นอกจากนี้ สถาปัตยกรรมเขื่อนโคราชยังสามารถบอกเล่าถึงเรื่องราวความเป็นอยู่ของชุมชน รวมไปถึงอาชีพเจ้าของเขื่อนเพียงสิ่งหนึ่งที่ได้อนุรักษ์เขื่อนที่ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งโรงอบเนกประสงค์จะมีข้าวของวางอยู่แตกต่างกัน อาทิ กี๋ทอดผ้า กี๋ทอเสื่อ อุปกรณ์ปั้นหม้อ มีด จักตอก จอบเสียม ฯลฯ

สำหรับ “เขื่อนอีสาน” ผศ.ทรงยศ วีระทวีมาศ คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น บอกว่า เขื่อนอีสานเป็นภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะกลุ่มไท-ลาว ประกอบด้วย ผู้ไทหรือ กูไท โย้ย ย้อ แสก กะเลิง โส้ ฯลฯ ที่ได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนในพื้นที่ภาคอีสานของไทย

ลักษณะของเรือนจะมีทั้งในรูปแบบของเรือนแฝดหรือเรือนจั่วคู่ ประกอบด้วย ส่วน

เขื่อนนางแดงอ่อน

เขื่อนนางอ้อยใจ

เขื่อนนางสาหรัย

ได้ถุนเขื่อนคือโรงอบเนกประสงค์

ของเรือนใหญ่และเรือนโห่ง ที่เน้นความสำคัญของการใช้พื้นที่โล่งใต้หลังคาบริเวณที่เชื่อมต่อกัน ถือเป็นเรือนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด

เรือนจั่วเดี่ยวหรือเรือนเกย เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดในพื้นที่อีสาน เป็นเรือน 3 เสา มีจั่วเดี่ยวคลุมส่วนเรือนใหญ่ ด้านหน้าเรือนต่อระเบียงออกมา โดยระเบียงจะวางขนานตลอดแนวยาวของเรือนใหญ่ ส่วนใหญ่จะเปิดโล่งและมีหลังคาต่อลาดจากจั่วเรือนใหญ่มาคลุมส่วนระเบียง ถัดจากระเบียงออกมาจะเป็นชานแดดไปสุดต่อกับชานน้ำที่เป็นชานเชื่อมต่อกับครัวไฟ

เรือนชั่วคราว จะมีทั้งในรูปแบบของ “เรือนทั่วไป” - เรือนใหญ่มี 3 ห้อง และต่อแยกออกมา 2 ห้อง “เรือนเหยา” - เรือนที่สร้างขึ้นง่าย ๆ มีเพียง 2 ห้อง เป็นเรือนที่เริ่มมีการขยายครัว ในกรณีที่เจ้าของเพิ่งแต่งงาน “กระต๊อบ ตูบ หรือตูบต่อเล่า” - เป็นเรือนชั่วคราวที่ปลูกสร้างขึ้นในกรณีที่ครอบครัวหรือเรือนเดิม เพื่อปลูกใหม่ หรือเป็นที่อาศัยของครอบครัวยากจนผู้อพยพมาจากที่อื่น เป็นต้น

ต่อเนืองด้วยเรื่องราวของ “ศาสนาคาร” ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีวัฒนธรรมและความเชื่อของผู้คน ดร.ตึก แสรมบุญ คณะศิลปะ

ประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เปิดเผยว่า “ศาสนาการ” คืออาคารที่ใช้ในการศาสนา เช่น “สิม” หรือโบสถ์ และ “หอแจก” หรือศาลาการเปรียญ

การออกแบบศาสนาการเน้นความเรียบง่าย พอเหมาะพอดี ดูพองาม เน้นความหลากหลายด้านรูปแบบของความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นอิสระ แต่ยังคงความสนุกสนานที่ถ่ายทอดผ่านรูปปั้นและภาพวาด

ทางด้าน **ผศ.ดร.สมชาย นิลอาธิ** ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เล่าถึง “**คติความเชื่อในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน**” ว่า จะมีการสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ทางด้านความเชื่อ

โดยเฉพาะความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นอิทธิฤทธิ์ ที่มีต่อการสร้างเรือนหรือปลูกเรือน ซึ่งจะมีข้อห้ามต่างๆ ตั้งแต่การเลือกไม้มาปลูกเรือนไปจนถึงโครงสร้างหลักของเรือน ความเชื่อในการหาฤกษ์ยามปลูกเรือน ซึ่งต้องกำหนด “เดือนและวัน” ที่เหมาะสม

หรือแม้กระทั่งการหาพื้นที่ปลูกเรือน ที่จะต้องหลีกเลี่ยงการปลูกเรือนคร่อมโพน คร่อมน้ำ คร่อมตุ๊ก หรือคร่อมทางผีเที่ยว ซึ่งชาวอีสานเชื่อว่าจะนำสิ่งอัปมงคลมาให้กับผู้อยู่อาศัยในเฮือนนั้นๆ

รวมถึงความเชื่อในการอยู่อาศัยในเรือน เช่น ความเชื่อเรื่องผีหรือความเชื่อเกี่ยวกับห้องเปิง (ห้องพระ) ที่จะห้ามลูกเขยหรือลูกสะใภ้ขึ้นไปโดยเด็ดขาด หรือแม้แต่ข้อห้ามตีลูกหลานหน้าห้องเปิง ซึ่งความเชื่อเหล่านี้มีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันให้รู้จักในสิ่งที่ควรไม่ควร ซึ่งจะมีผลต่อการทำมาหากินของครอบครัวและแสดงออกถึงความยำเกรงต่อกัน เป็นต้น

สำหรับที่มาของ หมู่บ้านอีสาน จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม **พทลไชย เปรมใจ** สถาปนิกฯ เล่าว่า หมู่บ้านอีสานเริ่มก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2550 ในพื้นที่ที่เรียกว่า ISAN SPIRIT ซึ่งเป็น 1 ในพื้นที่ 7 ส่วนของจิม ทอมป์สัน ฟาร์ม โดยจุดมุ่งหมายสำคัญในการก่อสร้างพื้นที่นี้ คือ ความต้องการที่จะรวบรวมสถาปัตยกรรมอีสานที่หาได้ยาก เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้ เกิดสำนึกในคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมอันเก่าแก่และงดงาม

ปัจจุบัน จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม มีเฮือนอีสานและเฮือนโคราชรวม 14 หลัง ศาสนาการจำนวน 2 หลัง รวมถึงสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ บนพื้นที่กว่า 50 ไร่

เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ตามรอยรากเหง้าทางความคิดในการผสมผสานความลงตัวระหว่างธรรมชาติและภูมิสถาปัตยกรรมที่หาชมได้ยากในเมืองไทย

จุฑาทิพย์ สิริกุล